

ЦЕНА:

За Србију на годину	6 динара
на пола године	3
За стране земље на годину	9

РУКОПИСИ НЕ ВРАЂАЈУ СЕ

НЕПЛАЋЕНА ПИСМА НЕ ПРИМАЈУ СЕ

ГРАЂАНСТВУ БЕОГРАДСКОМ.

На збору грађана београдских, држаноме 20. Јануара ове године за избор петнаест одборника и девет одборничких заменика за општину београдску имало је, према азбучном гласачком списку, право гласа 4776 грађана; од ових је дошло на збор и гласало свега 225 и изабрати су законом већином гласова:

а, ЗА ОДБОРНИКЕ:

- Г. г. Васа Николић, трговац,
 Коста Др. Ризнић, трговац,
 Коста Главинић, проф. В. Школе,
 Манојло Клидис, индустријалац,
 Д-р Јован Данић, управник болнице за душевне болести,
 Милан Капетановић, проф. В. Школе,
 Д-р Милан Радовановић, физикус окр. београдског,
 Љуба Христић, пуковник у пензији,
 Тића Марковић, адвокат,
 Вучко Ђорђевић, касациони судија,
 Никола П. Николић, адвокат,
 Д-р Марко Леко, проф. В. Школе,
 Соломон Азријел, трговац,
 Живојин Перич, проф. В. Школе,
 Милан О. Петровић, инжињер жељезн. дирекције;

б, ЗА ОДБОРНИЧКЕ ЗАМЕНИКЕ:

- Г. г. Пера Новаковић, трговац,
 Лазар Матић, јорганџија,
 Јован Смедеревац, инжињер-грађевинар,
 Милош Валожић, књијар,
 Пера Павловић, књиговезац,
 Михаило Бобић, професор гимназије,
 Урош Благојевић, учитељ у пензији,
 Тома Цинцар-Јанковић, управник београд. царинарнице,
 Ђорђе Петровић, трговац.

Противу овог избора није дата у законом року ни усмена ни писмена жалба, те је према томе овај избор пуноважан и изабрати одборници и одборнички заменици заклети су на ову дужност и у исту уведени, сем одборника г. Николе П. Николића, који је на исту дужност поднео оставку, која му је са разлога у истој изнесених и уважена решењем општинског суда од данашњег, АБр. 1222.

О овоме се извештава грађанство ради знања.

Од суда општине београдске 9. Фебруара 1902, АБр. 1370, Београд.

ОПШТИНСКО УРЕЂЕЊЕ И АДМИНИСТРАЦИЈА ГРАДА ГЛАЗГОА

(По Сер Демсу Белу председнику општине Глазговске и г. Демсу Патону председнику Уједињених Музејских Удружења Уједињене Краљевине — Велике Британије и Ирске)

Година 1896

VII КАНАЛИЗАЦИЈА

(НАСТАВАК)

Из горњих задржних јама, или таложних каца, нечистоћа тече кроз један канал од десет стопа дужине, у тако зване „бунаре“ — одакле ју неке четири центрифугалне пумпе — кадре да испумпају за сахат милијун и четврт галона течности — дижу и преносе у тако звану „мешовиту јаму“, или јаму у којој се дотична нечистоћа меша са хемијским препаратима. Ови се препарати састоје из сумпорњаче алуминијума и креча, а у сразмери од два дела алуминија на један део креча. Количина ових хемикалија, потребна за потпуно пречишћавање нечистоће, јако зависи од технога стања исте; па се према томе стању јако и мења. За галон обичне нужничке нечистоће, која дотера до пепељасте боје, обично је довољно пет грена сумпорњаче алуминија и два и по грена креча, и тада се добија као резултат одговарајућа безбојна и безопасна течност. Али, кад је измет затворено мрке или и модре боје — што значи да има у њему фабричка ђубрета, као на пример кожарског танина — онда се сразмерна количина потребних хемикалија мора чак да учетворостручи — на галон т.ј такве нечистоће треба по 20 грена сумпорњаче алуминија и 10 грена креча — а ово, дабогме, и осетно и знатно повећава трошкове пречишћавања. Саме хемикалије — кречна течност и сумпорњача алуминије — препарирају се у засебним просторијама и судовима, а помоћу речне воде, која се пумпањем добија.

„Мешовита јама“, као што смо ју назвали, мери 10 стопа у дужину, 10 у ширину и 8 стопа у дубину, и има у средини својој, а над дном уздигнут за три и по стопе, један тако звани „језик централни“. Под тај „језик“ долази нечистоћа удружена са хемикалијама, и овај их онда, окрећући се, добро и потпуно измеша. Тако скроз помешана маса пролази тада, кроз тако звани „излазни канал“, у већ помешане таложне каце, којих има нека два тупета, или 24, а свака од којих може да прими 81.000 галона течности. Ове таложне каце раде наизменично, по дванаест од један пут, и свакој треба од прилике седам минута да се напуни. За само таложњење треба од прилике три четврт сахата; и кад се тај процес сврши, онда се, тако зване „иловне иолуге“ спуште и бистра вода одлије у, тако звана, „вентилацијона корита“, остављајући на дну талог, односно густаш, о коме ћемо мало доцније говорити.

Дакле, преко нарочито справљенога дна вентилационих корита, одливена вода тече полако, и у танким млазевима, а то за то, да би могла што боље бити изложена дејству свежега ваздуха. Тада ју дохвате сифонске цеви, и однесу, кроз Сванстонову улицу, у „филтарска корита“ која леже на западној страни фабрике. Ту, из једнога и главног канала од двадесет стопа, дотична се вода слива у четири мања канала од по пет стопа, који ју предају

„филтерима од кока“, а којих, опет, филтера, има двадесет: сваки од по 40 стопа у дужину, 10 у ширину и $3\frac{1}{2}$ у дубину. Прошав кроз ове кок-филтере, процеђена вода наилази на нове песковите филтере, којих има четрдесет: сваки по 40 стопа у дужину, 38 стопа у ширину и две стопе и три палца у дубину. Из песковитих филтера, вода упада у тако звани, „двадесетостопни излазни канал“, одатле кроз нека петора самоотворна врата у тако звану „излазну комору“. А из ове, и последње коморе пречишћена вода иде право у Клајд.

Па пошто се онај песак из песковитих филтера, употребом наравно, испрља, па и угрудви, то се он носи у нарочиту машиницу за испирање песка, ту снагом чисте воде добро испере, па опет врати на своје место за нову употребу. Што се кока тиче он се, кад се са свим у филтровању испрља, диже, и после употребљава за гориво при казану, који даје пару целом машинском одељењу фабрике — па коме се (машинском одељењу) морамо сад и вратити, да видимо шта се даље ради са оним густашем, што је остао у таложним кацама.

Дакле, сталожени густаш носи се из оних каца натраг у машинску собу, кроз један канал, који има пад од три палца на 100 стопа, и сручава се у једну огромну кацу испод патоса алуминске мешовите собе. Из ове собе њега диже једна центрифугална пумпа, и баца у један ред од три таложне каце — где наступа даље одвајање течне половине од правога густаша. Тада се, помоћу једне пумпе која вуче још не пречишћен измет, одпумпа она вода што се од густаша одвојила; а сам густаш пренесе у кацу, која лежи испод кречне собе. Па, пошто је тај густаш сада и сувише густ да се може пумпати, то га из каце извлачи, и у кречну собу баца, снага једног, за то нарочито удешеног ваљка, кога креће ваздушни притисак. Маса густаша, коју од једном може да крене овај ваљак, износи свих 1800 галона. При мешавини с кречом дода се густашу и једна порција врелога креча, како би се потоњи производ мешавине могао лакше пресовати. И доиста, нека четири ваљка, под јаким притиском парним, чекају масу густаша који, по својој сопственој тежини, на њих пада, и бацају га у вис на горњи спрат одељења у коме се налазе неких седам филтер-преса, свака од којих може да одвоји од масе и укалупи по двадесет и пет комада од по једну центу, сваки. Ове филтер-пресе проста су облика, а имено четвртасте и изшпартане илоче, обмотане на свакој својој страни са канвас-платном. Густаш долази међу њих, и бива пресован снагом од 94 фунте притиска на сваки квадратни палац. Вода, која овим пресовањем буде још из густаша ислетана, капље у валог испод преса и отиче у „мешовиту јаму“. Пресовано комађе спушта се кроз нарочите спуштанице у жељезничке вагоне, који чекају доле; а, помешани после са пепелом и уличним ђубретом, дају земљораднику потребно му ђубре пољско. На истом сирату горњем налази се и једна велика каца од ливеног гвожђа у којој се налази сув пенео, и који се ту може да помеша са дотичним густашем и без проласка кроз помешане филтер-пресе.

Што се општих резултата оваке прераде варошког измета тиче, они се могу најбоље видети из сведених бележака, које је Р. Р. Татлак водио у месецу Августу 1894, од својих свакодневних анализа. У

кратко, тај његов бележник гласи: У месецу Августу 1894 било је у анализираноме измету варошком:

1.) Пливајућих материја	19 ⁸⁴ грена од галона
2.) Органске материје	71 ⁹ о седамдесет и један од сто
3.) Албуминоида Амоније	25 ⁹ о двадесет и пет од сто
Бојадисана маса износила је око	69 ⁹ о шедедесет и девет од сто.

Ове цифре варирају, дабогме од месеца на месец — ма да и то у врло узаним границама — али, као што смо нагласили, задовољајући резултат може се добити једино одговарајућом употребом, по који пут и несразмерно великом количином, таложних хемикалија. Сам г. Татлак на овој тачци вели: „недељом и празником, — кад је нечистоћа која у фабрику долази скоро искључно кућевна и нужничка, — коштање хемикалија не прелази суму од 12 шилинга — а спушта се и до 10 шилинга — од милијун галона: што значи само мало више од половине буџетом предвиђене суме; јер је сума предвиђена од милијун галона неких 18 шилинга и 6 пена. Али у радне дане, односно у дане кад толике фабрике боја и кожа раде, и своје ђубре у канале бацају, ова сразмера коштања скаче на 54 шилинга од милијун галона.“ Са колико се пак здравствена успеха врши ова прерада варошке нечистоће, може се судити по томе, што је управник фабрике могао златну рибу одржати у дотичној течности, а у потпуноме здрављу, по неколико месеца!

У годишњем изводу нове књиге, коју је председник глазговске општине издас у Децембру прошле, 1895, године, налазе се, између осталих, и следеће примедбе његове о годишњим резултатима дотичне фабрике: „нека ми је слободно вели дати параграфску форму кратком статистичком извештају ове фабрике за прошлу годину; али тако, да могу поређати цифре њене до 31-ог октобра са цифрама за последња три месеца; а ове опет особено упоредити са цифрама коштања прераде за исто тромесечеје претходне године. Дакле, целокупна количина нечистоће, која је у прошлој години прошла кроз фабрику изнела је неких 2942 милијуна галона, или у тежини нека 13,134,094 тоне. Просечно ова цифра даје дневно преко осам милијуна галона, или 35,984 тоне. Снагом таложњења из ове течне нечистоће добило се 156,864 тоне густаша, који је, после пресовањем кроз филтер-пресе сведен на 12,921 тону. Ну, сем овога извађено је помоћу елеватора, из оних задржних јама неких 1749 тона густаша. Кад се саберу, ове две цифре дају укупну цифру од 14,670 тона као количину густаша, која је после предата Одељењу за варошку чистоту на даље располагање. И то Одељење продало је од те количине као материјал за ђубрење њива неке 6074 тоне, а уклонило жељезницом из вароши, као неупотребљив измет, неких 8596 тона. Количина, пак, прерађене нечистоће, као и цифре коштања од милијуна галона за сваки од три месеца — Августа, Септембра и Октобра — 1894 и 1895 године, биле су ове:

Од Авг. до Окт. 1894.

Целокупна маса прерађене нечистоће	= 551,785,000 галона;
Просечна дневна количина	= 5,997,663 „ ;
Просечна дневна тежина	= 26,775 тоне;
Пумпање је коштало дневно	= 15 шил. и $\frac{3}{10}$ пена;
Таложњење, рачунајући и хемикалије	= 1 ф. ст. 14 ш. $\frac{2}{10}$ п.
Филтровање	= 0 ф. ст. 7 ш. 11 п.
Пресовање	= 0 ф. ст. 14 ш. $\frac{13}{10}$ п.

Од Авг. до Окт. 1895.

Целокупна маса прерађене нечистоће	= 828,942,000 галона;
Просечна дневна количина	= 9,010,239 „ ;
Просечна дневна тежина	= 40,224 тоне;
Пумпање је коштало дневно	= 11 шил. $\frac{6}{10}$ п.
Таложњење, рачунајући и хемикалије	= 1 ф. ст. 7 ш. $\frac{43}{10}$ п.
Филтровање	= 0 ф. ст. 7 ш. $\frac{48}{10}$ п.
Пресовање	= 0 ф. ст. 10 ш. $\frac{13}{10}$ п.

Целокупни утрошак *капитала* на фабрику и машинерију износио је до 31-ог Маја 1896 године суму од 111,400 фуната стерлинга. Откупљено земљиште коштало је 37,800 фуната стерлинга, од којих је 2340 фуната стерлинга пало на рачун Одељења за варошку чистоту. Годишњи трошкови одржавања, за годину која се свршава 31-ог Маја 1896, изнели су 18,282 фунте стерлинга, у коју цифру улази и сума од 3333 фунте стерлина за амортизацију дуга, а 2949 фуната стерлинга на интерес. Чисто фабрички експлоатациони трошкови износе, дакле, округлу цифру од 12,000 фуната стерлинга; а од ове суме, 3879 фуната стерлинга иде на плате и наднице особља, 4382 фунте стерлинга на куповину сумпорњаче алуминија и креча, 664 на филтре и филтровање, а остатак на обичне ситнице. Добивени производ од густоша није донео никакве добити. На против, коштало је неких 295 фуната да се однесу жељезницом оних 8876 тона, што значи, да ови нису платили ни свој сопствени пренос — и за то је целокупан трошак око ове фабричке прераде (18,858 ф. ст.) унет у буџет *општинских приреза* за исту 1896 годину.

Искуство које се добило са пречишћавањем каналске нечистоће, до сада је потпуно задовољавајуће. Ту се, на име, доказало: да се, по пристојну цену даје *Клајд*, заједно са својим притокама, учинити прилично здравом и угледном реком. Истина, још смо далеко од тога да се можемо у његовој води надати каквој *соловини*, као што нам није скоро очекивати весела *шарана* у оближњем *Келвину*; али нашој Општини не остаје друго до да приступи што пре оваком истом поступку са *целокупном* нечистоћом свог града. Врло пак мудро она је и пришла томе огромном послу — *постепено*. Тако, на пример, још у 1877 години; она је у том циљу откупила све земљиште на *Маунтблору* и *Далмјур* — по лепу цену од неких 106,000 фуната стерлинга (два милијуна и шест стотина и педесет хиљада динара у злату). За тим је добивено одобрење Парламента, да се на низинама доњег *Клајда* могу подићи фабрике за пречишћавање варошке нечистоће; те тако изгледа да ће на ту страну моћи отићи сав измет *северног Глазгоа*, а пречишћена течност једино упадати у *Клајд*.

Како му драго, општина *глазговска* стоји данас, али не само пред једним великим и скупим предузећем, у виду *модерне канализације*, него стоји и пред скорим *остварењем* истога предузећа. А кад у томе сретно и успе, онда ће — нека буде уверена — успети да спере и једну велику и опасну *лагу* са лица саме *цивилизације* наше.

РАД ОДБОРА ОПШТИНСКОГ

РЕДОВНИ САСТАНАК
21. децембра 1901 г.

Председавао председник општине београдске г. Милован Р. Марјановић. Присуствовали чланови суда г. г. Владимир Лацковић и Драгутин Симић. Од одборника били: г. г. Ђорђе Н. Соколовић, Дамњан Стојковић, Бока Тошић, Стојан Пајкић, Дим. Миланковић, А. Н. Крсмановић, Мих. Михаиловић, Васа Николић, Ђ. Митић, Р. Драговић, Петар Новоковић и Д. Тадић.

Деловођ, Мих. М. Марјановић.

(ОВРШЕТАК)

Чл. 20.

Трошаринска Управа и њени органи при одређивању трошарине морају имати

у виду железничке, царинске и паробродске исправе о количини, мери и тежини предмета, на које по тарифи наплаћује трошарину.

Ако ових докумената нема, онда ће се предмети мерити и према тој мери наплата трошарине извршити.

Исто ће тако Управа и њени органи поступити и онда, кад нађу да поднете исправе нису уредне.

Чл. 21.

Погрешно урачуната или неумесно наплаћена трошарина враћа се из прихода трошаринског, кад је општењени затражи, најдаље у року од 60 дана од дана наплате.

Увозници пак дужни су да накнаде трошаринској каси мањке, који се пронађу ревизијом докумената за ту годину.

Повраћај трошарине врши Општ. Суд на признаницу, коју оверава месни рачуноиспитач на основу поднесених оригиналних докумената. Али ако би повраћај трошарине Суд Општ. оспорио, потражилац има право жалбе у смислу чл. 11 ове Уредбе.

Ово важи и за повраћај трошарине на оне предмете, који се из трошаринског рејона извезу, а на њих је трошарина плаћена.

Чл. 22.

На пиће, есенције и остале предмете који су смештени у магацине трошаринске (антрпоте), неће се наплаћивати трошарина све донде, док се у варош не унесу. Али ће и ови предмети плаћати лежарину, док су у магацину, према одредби чл. 25.

Чл. 23.

Ако би се десило да до руку трошаринских органа дођу предмети трошарини подложни, а сопственик се не јави да је плати, трошарински ће органи такве предмете у року од 24 сахата спровести управном магацину на чување и даљи поступак према одредбама царинског закона и његовог поступка.

Чл. 24.

Трошаринска Управа мора имати потребне просторије и магацине за смештај све робе. И магацини и роба морају бити довољно осигурани од пожара, код каквог осигуравајућег друштва.

Ако би се смештени предмети у трошаринским магацинима оштетили са небрежљивости рукујућих органа, за сваку штету одговараће Трошаринска Управа.

Чл. 25.

Предмети о којима говори чл. 23. као и они, који се смештају у одређене трошаринске магацине по тач. в. чл. 16. плаћаће лежарину, чију стопу одређује с времена на време и према врсти робе Трошаринска Управа по саслушању Трошаринског Савета.

Чл. 26.

Предмети који пролазе кроз варош, не плаћају трошарину, али њих вазда спроводи трошарински орган до излазне станице.

Чл. 27.

Како ће се вршити реекспедиција прописане Трошаринска Управа у споразуму са Трошаринским Саветом.

Чл. 28.

Сваки трошарински орган има право да свака кола, товари и терете при улазу у варош прегледа и нађене предмете подвргне плаћању трошарине према тарифи и овоме Правилнику.

Чл. 29.

Сви трошарински органи морају бити према сваком учтиви и предусретљиви. За противно поступање биће кажњени по овој Уредби.

Чл. 30.

Трошарински службеници стоје у вршењу службе под заштитом закона као и државни и општински службеници.

Чл. 31.

Трошарински службеници дужни су допустити суделовање државних власти на случај државне потребе, при пословима општинске трошарине, дајући им обавештења, па и помоћ на случај нужде, као год што су и ове власти дужне на захтев трошаринских власти притећи им у помоћ.

Трошарински службеници дужни су хватати и све оне, који кријумчаре на штету државних и општинских прихода. Тако исто они су дужни извештавати и најближу надлежну полициску власт о свему оном што она према њеном позиву треба да зна или захте да јој се јавља.

В. Поступак са приходима трошаринским.

Чл. 32.

Приход трошарински употребиће се искључиво на оне општинске потребе, које су прописане чланом 1. закона о варошкој трошарини у Београду од 13. јуна 1884. године.

Чл. 33.

Трошаринска Управа за сваки месец слаће Општинском Суду биланс.

Чл. 34.

Рачуни о приходу и расходу трошаринском подлеже коначном прегледу Главне Контроле.

3. Закључак.

Чл. 35.

Све случајеве који овом Уредбом и Тарифом нису регулисани, а не односе се на употребу прихода решаваће Општински Суд по преставци Трошаринске Управе. Решење судско сматраће се као допуна ове Уредбе и вредиће за све будуће сличне случајеве.

Ово се подноси Одбору на оцену.

Чл. 36.

О изменама и допунама ове Уредбе решаваће Општински Одбор и подносиће то Влади преко Министра Финансија на одобрење.

Чл. 37.

Ова Уредба и све доцније измене и допуне имају се преко службених Општинских Новина објављивати. А Тарифа поред обнародовања мора у свакој трошаринској канцеларији бити на угледном месту изложена.

Чл. 38.

Ова Уредба према изменама и допунама чл. 5. а. закона о варошкој трошарини у Београду од 24. априла 1885. г. (зборн. 45.) имаће силу закона и почеће важити од дана кад је Краљ потпише.

Овде је прекинуто даље претресање, у појединости пројекта уредбе о трошарини града Београда с тим да се у идућој седници продужи.

Примедба. Код члана 4. трошаринског правилника одборник г. Димитрије Миленковић предложио је да исти члан гласи: „За трошарински рејон узимају се границе варошког рејона“. Овај свој захтев правдао је тиме, што је законом о трошарини у вароши Београду предвиђено јасно на шта се приход од трошарине има трошити. Па кад се исти приход има трошити на уређење вароши у границама њеног рејона онда налази, да је неправедно оптерећавати трошарином делове варошке ван варошког рејона, на уређење којих се неће приход са трошарине трошити.

Председник је ставио на решење овај предлог одборника г. Миленковића и одбор је одбацивши исти предлог усвојио овај члан по пројекту.

V

За остале предмете стављене на дневни ред за данашњу седницу и то: саопштење извешћа Главне Контроле по предмету тражења духовног суда, да се тудори Св. Савске цркве смене и молба масе пок. Боже Боди, да јој се призна интерес у 6% за време за које јој је признат 5 / 0 и за време за које јој није признат, а на њено потраживање од продатог имања општини, — одбор је решио:

Да се ставе на дневни ред за идућу седницу.

РЕДОВНИ САСТАНАК
4. Јануара 1902 год.

Председавао председник општине београдске г. Милован Р. Маринковић. Присутновао члан суда г. Драгутин Сињић. Од одборника били г.г. Дим. Миленковић, Милутин Степановић, Јанаћ М. Јанковић, Благоје Милошевић, Дамњан Стојковић, Стојан Пајкић, Васа Николић, Р. Драговић, Јован Петровић, М. Штрбић, Петар Новаковић, Спаса Илић, Ђ. Митић и Н. Спасић. Деловођ, Мих. М. Марјановић.

I

Прочитан је записник одлука седнице држане двадесет првог децембра 1901 године и примљен без измена.

II

По прочитању акта Г. Министра финансија АБр. 12022/901 којим је спровео суду одобрени општински буџет за 1902 годину и акта суда АБр. 73 упућеног Г. Министру финансија односно додатка на репрезентацију председнику општине и члановима суда за 1902 годину, — одбор је примио к знању како акт Г. Министра финансија АБр. 12022 тако и овај акт општ. суда АБр. 73 упућен Г. Министру односно додатка на репрезентацију председнику општине и члановима суда.

III

По прочитању акта: одељака Управе града Београда АБр. 11883, 11919, 11934, 11935, 11940, 11965, 12011, 12032/901, 84; првост. суда за вар. Београд АБр. 62 и молбе Љубисава Лишанина, спекуланта АБр. 11899, којима се траже уверења о владању и имовном стању извесних лица, — одбор је изјавио:

Да су му непознати: Тома Горчевић, бив. шкембарски момак, Војислав Пелива-

новић, Петар Спасојевић и Станоје Маринковић, стаклорезачке калфе, Коста Ристић, стаклорезац, Милош Вранковић, скитница, Панделис Констанидес, трговац, Душан Магазиновић, бив. кафеџија, Љубомир Милошевић, штројач свиња, Тома Горчевић, надничар, Етелка Мозеш, служавка, Живојин Тричковић, бакалин, Драгољуб Бранковић, бакалин, Мијајло Поповић, бакалин, Коста Димитријевић, трг. помоћник, Страхња Карагановић, трг. помоћник, Владимир Комненовић, бив. трг. помоћник, Радомир Јоцић, трг. помоћник, Живојин Бранковић, Живојин Маринковић, пиљар, Милош Здравковић, тргов. помоћник и Миленко Пузовић, бив. покућар; да је доброг владања и сиротног имовног стања Димитрије Крстић, овд. земљоделац и да је доброг владања и средњег имовног стања Љубисав Лишанин, спекулант.

IV

Председник износи одбору на мишљење молбу Анке Ђуровић, удове, којом тражи уверење о породичном односу.

По прочитању те молбе СтБр. 32, — одбор је изјавио мишљење:

Да се молићи може дати тражено уверење о породичном односу.

V

Председник извештава одбор, да је општински суд решењем својим од 31. децембра 1901, АБр. 12014, одлучио: Да цена хлеба за прву половину месеца Јануара 1902 године т.ј. од првог истог месеца искључно буде двадесет и шест пара дин. по килограму, а хлеб да се продаје по двадесет и пет пара дин. у тежини од 962 грама.

По саслушању тога и по прочитању поменутог решења суда, — одбор је примио к знању са одобравањем ово решење суда о одређеној цени хлеба за прву половину месеца Јануара тек. године.

VI

По прочитању извешћа економног одељења АБр. 3, о држаној лицитацији за издавање под закуп општинског дрварског плаца под бр. III у бари Венеџији, — одбор је решио:

Да се за издавање под закуп овога општинског добра држи друга лицитација, пошто је овом лицитацијом добивена сувише ниска цена.

VII

По прочитању решења општ. суда од 31. децембра 1901, год. АБр. 12053, којим је усвојена понуда Николе Михаиловића, досадањег закупца општ. права на узимање и продавање цубока са општинске кланице, којом је понудио општ. суду, да му се допусти да и даље од првог Јануара тек. године рукује цубоком док суд, односно одбор донесе решење о томе да ли ће му се закуп цубока одобрити, а да за цубок дотле плаћа просечно дневну закупнину која износи по закупној цени за 1901 годину, а ако се држана лицитација за издавање цубока под закуп не одобри и њему не изда цубок под закуп онда да дотичну припадајућу суму новаца суду или другом закупцу исплати, — одбор је решио:

Прима се к знању ово решење суда са одобравањем.

VIII

По прочитању акта духовног суда која се односе на избор тудора Свето-Савске цркве, извешћа Главне Контроле о прегледу рачуна исте цркве, АБр. 11604/901 и оставке досадањих

тудора на дужност тудора исте цркве, АБр. 12052/901, — одбор је решио:

Да тудори Свето-Савске цркве за 1902 годину буду и то: главни г. Никола Јовановић, начелник Министарства финансија у пензији, а помоћници; г. г. Михаило Рафаиловић, пензионер, Ђока Петровић, трговац и Стеван Јовановић, трговац и механиџија.

IX

По прочитању акта стараоца масе пок. Боже Боди, бив. директора Смедеревске Кредитне Банке АБр. 11433, односно примања исте масе од општине за продато јој имање, којим представљајући суду стање исте ствари моли општину да поново узме у оцену масено тражење и призна јој на исто њено потраживање и 6% интереса за време од дана, када је општина имала исплатити маси поменуто њено потраживање па до дана кога је првост. суд за варош Београд наредио општ. суду да то потраживање ником не издаје до даље наредбе истог суда, — одбор је решио:

Да ужи одбор у који да уђу одборници г. г. Велимир Тодоровић, Ивко Ивковић, и Димитрије Тадић, проуче ово тражење стараоца масе пок. Боже Боди и изјаве мишљење о томе: је ли исто и у колико на закону основано па по том предмет, вратити одбору на коначно решење.

X

Председник извештава одбор, да је управа фондова, као првоинтабулисани поверилац на имању Пере Петровића овд. бравара, које је општина купила за суму од 200000 динара у злату примила општину за дужника за њено потраживање интабулисано на поменуто имање, а у суми од 170239,15 динара у злату, колико је изнело до дана продаје и да општина има да положи за исплату разних трошкова око продаје и остале интабулисане повериоце ресто до излицитиране цене суму од 29760,85 динара у злату.

Општински је суд покушао са друго интабулисаним повериоцем, да га за његово потраживање до излицитиране цене измири преко Управе фондова, али исти на то није пристао.

С тога се за исплату ресто куповне цене овога имања у 29760,85 динара у злату има одобрити нарочити кредит.

Моли одбор да изволе решити и одобрити означени кредит.

По саслушању тога, — одбор је решио:

Да се овај предмет стави на дневни ред за идућу седницу пошто за решавање по истом у данашњој седници нема довољног броја одборника за решавање по истом као новом предмету.

XI

За остале предмете стављене на дневни ред за данашњу седницу и то: молбе: Косте Рашића, инспектора жељезн. дирекције и Радовановића и Мјайловића, трговаца, за повраћај трошарине; молба Драг. Стаменковића, министра правде за продужење просецања Милетине улице; тражење безименог друштва за електрично осветљење, да му се исплати неисплаћена сума за електрично осветљење из 1898 године; избор присутника за 1902 годину; молба Тодора Трифуновића, сарача, да се разреши од дужности тудора цркве Св. Марка, саопштење извешћа економног одељења о држаној лицитацији за уступање у концесију права на изношење варошке нечистоће у вези са молбом Лазара Јовановића концесионера по истој ствари; саопштење извешћа економног одељења о држаној лицитацији за издавање под закуп

преноса угља и осталих водоводних потреба на пробирницу, малу црпку и беле воде, молба певачког друштва „Станковић“ због убаштинења на плац регулационог фонда у Глумачкој улици и продужење претреса уредбе о трошарини града Београда, — одбор је решио:

Да се ставе на дневни ред за идућу седницу.

РЕДОВНИ САСТАНАК

8. јануара 1902. год.

Председавао председник општине београдске г. Милован Р. Маринковић. Присутствовали чланови суда: г. г. Владимир Лацковић и Драгутин Симић. Од одборника били: г. г. Ђ. Димитријевић, Петар Новаковић, Ив. Ивковић, Јован Петровић, Спаса Илић, М. Кљадис, Ђ. Митић, Р. Драговић, Стојан Пајкић, Благоје Милошевић, Ђорђе Н. Соколовић, Дамњан Стојковић, Љуба Дојчиновић, С. М. Веселиновић, Димитрије Миленковић, Милутин Степановић, А. Н. Крсмановић, Јанаћко М. Јанковић, М. Савчић, Милутин Вожић, Богоје Јовановић и Михаило Штрбић.

Деловој, Мих. М. Марјановић.

I

Прочитан је записник одлука седнице држане четвртог јануара текуће године и примљен без измена.

II

Председник извештава одбор, да је општински суд израдио нацрт новог закона за општину београдску у духу земаљског устава и стеченог искуства, а имајући у виду потребе општинске и садању разгранатост њене администрације.

Да је тај нацрт предат Његовом Величанству Краљу, спроведен актом господину министру унутрашњих дела и разаслат свима господи министрима, свима господи одборницима, виђеним личностима и свима уредништвима листова.

Да је господин министар унутрашњих дела одмах образовао у министарству комисију за проучење истог пројекта, која на томе послу ради већ од неколико дана и да се нада да ће се исти закон ових дана изнети пред Народном Представништво.

Одборник г. Милутин Степановић желео би, да председништво ступи у споразум са Краљевском Владом, те да се у општи закон о општинама који је већ на претресу у појединостима пред Народном Скупштином не унесу одредбе, које би се косиле са одредбама закона за општину београдску, који се има донети и да се услед тога не би омело доношење особеног закона за општину београдску.

Председник је изјавио, да је са своје стране општински суд учинио све шта је потребно те да не буде онога за што г. Степановић изјављује бојазан и нада се да ће пројект закона за општину београдску бити изнет Народном Представништву на претрес ових дана, када ће Народном Представништву приступити претресу општег закона о општинама.

По саслушању свега тога одбор је примио к знању ово саопштење председника општине.

III

По прочитању акта одељака Управе града Београда АБр. 132, 166, 167 и 199, којима се траже уверења о владању и имовном стању извесних лица, — одбор је изјавио:

Да су му непознати: Сава Јаковљевић, поткивач, Наста жена Саве Јаковљевића, поткивача, Јосиф Принездом, ложач, Платон Недељковић, надничар, Божидар Милосављевић, адв. писар, Ђорђе Стојановић, оvd., Миљко Максимовић оvd., Милош Мићић, надничар, Мирко Ђорђевић, адв. писар, Лазар Огњановић, служитељ, Стојан М. Станковић, магационар; да су доброг вла-

дања и доброг имовног стања: Милица Јакшић, разведена жена Милоша Васића пуковника и министра на расположењу; Дамњан Ђорђевић, пиљар, Никола Д. Николајевић, рачуноиспитач, Сима Милојковић, служитељ, Тодор Наумовић, штампар, Јанаћко Ђорђевић, кафеџија и Никола Гутеша, приватијер; да су доброг владања и средњег имовног стања Михаило Радивојевић, столар, Станко Игњатовић, кафеџија, Живко Ј. Ђорђевић, воскар; и да су доброг владања и сиротног имовног стања: Богдан Танасковић, бив. млекаџија, Димитрије Топаловић, служитељ, Глиша А. Петровић, терзија, Тома Чачуга, служитељ, Сима Видларевић, приватијер, Панта Поповић, разносач новина, Видоје Жуњић, деловој носачког удружења, Коста Костић, контролор општински, Јосиф Петковић, служитељ, Милоје Нешковић, званичник, Светозар Савић, бив. крижач, Милош Гавриловић, оvd., Коста Ђуричић, обућар, Никола Славковић, спекулант, Благоје Срећковић, бив. дуванџија и Данило Стефановић, марвени трговац.

IV

Председник износи одбору на мишљење молбе: Љубе Станојевића, члана Народне Позоришта, А. Козланског, чинов. срп. брод. друштва и Милоша Р. Милошевића, чиновника Главне Контроле, којима траже уверења о породичном односу.

По прочитању тих молби Ст.Бр. 44, 45 и 71, — одбор је изјавио мишљење:

Да се молиоцима могу дати тражена уверења о породичном односу.

V

По прочитању акта Управе општинске трошарине АБр. 11865 и 11866/901 којима се спроведе суду молбе: Радовановића и Мијаиловића, оvd. трговаца и Косте Рашића, инспектора железничке дирекције, којима траже повраћај наплаћене им општинске трошарине на извесне количине вина, које су по том извезли ван тропаринског рејона, — одбор је решио:

Да се из прихода тропаринског за 1901 годину врати:

1. Радовановићу и Михаиловићу, оvd. трговцима, двадесет и пет динара и седамдесет и шест пара дин. наплаћене им општ. трошарине на 322 литра вина које су потом извезли ван тропаринског рејона;

2. Кости Рашићу, инспектору железничке дирекције девет динара и деведесет и две паре дин. наплаћене му општинске трошарине на 124 литра вина, које је по том извезао ван тропаринског рејона.

VI

На молбу Тодора Трифуновића, сарача и седлара, АБр. 12000/901, — одбор је решио:

Да се Тодор Трифуновић, сарач и седлар, ослободи дужности спомоћног татора цркве св. апостола и евангелиста Марка и да на његово место буде спомоћни тотор поменуте цркве Светозар Бешевић, оvd. бакалин.

VII

На молбу Илије Антоновића, оvd. гвожђарског трговца, АБр. 88, — одбор је решио:

Да се Илија Антоновић, оvd. гвожђарски трговац, ослободи дужности поротника за варош Београд, а да на његово место буде поротник за вар. Београд за 1902 годину г. Милан С. Убавкић, оvd. пензионер.

VIII

По прочитању извешћа економног одељења АБр. 11976/901 о држаној трећој лицитацији за издавање под закуп преноса угља и осталих водоводних потреба на пробирницу, малу црпку и Беле воде, — одбор је решио:

Да се држи понова лицитација за издавање под закуп преноса угља и осталих водоводних потреба на означене општинске установе, пошто су цене добивене на овој лицитацији велике.

IX

По прочитању извешћа економног одељења АБр. 163, о држаној четвртој лицитацији за издавање под закуп неиздатих пиљарских и рибарских дућана на Цветном тргу, — одбор је решио:

Да се пиљарски дућани на Цветном тргу под бр. 9 и 11 издаду под закуп под прописаним погодбама, а за време од првог Јануара па до тридесет првог децембра хиљаду девет стотина друге године и то:

1. Дућан под бр. 9 Живку Спасојевићу, оvd. пиљару, по годишњу закупну цену од две стотине двадесет динара, и

2. Дућан под бр. 11. Лазару Радовановићу, оvd. пиљару, по годишњу закупну цену од две стотине динара.

Да се за издавање под закуп осталих пиљарских и рибарских дућана на Цветном тргу под бр. 7 и 15 држи понова лицитација, пошто су за исте на овој лицитацији добивене одвећ ниске цене.

(Свршиће се).

ОПШТИНСКЕ ВЕСТИ

Положили заклетву и примили одборничку дужност. Г.Г. Живојин Перић, Др. Марко Леко и Милан Капетановић, професори Велике школе Др. Јован Данић, управник болнице за душевне болести и Др. Милан Радовановић, физикус округа београдског, новоизабрани општински одборници у седницама одбора општинског од 5. и 8. ов. м. положили су заклетву на одборничку дужност и исту примили. Честитамо.

Да би се знале дужности надзорника општинских друмова и општинских друмара и створила могућност за вођење што јачег надзора над радом истих — суд општине београдске прописује за надзорника друмова и друмаре општине београдске следеће правилнике и то:

I. ПРАВИЛНИК

ЗА НАДЗОРНИКА ДРУМОВА ОПШТИНЕ БЕОГРАДСКЕ

Чл. 1.

Надзорник друмова је дужан да стално води бригу о добром и исправном стању друмова. За то он мора непрестано да обилази одређени му део друмова, да контролише друмаре при раду, да им даје упутства за мање радове, а при већим радовима да буде непрестано присутан.

Чл. 2.

Да води списак раденика надничара, да саставља за исте платни списак, да се стара о томе: да има у свако доба спремног и поред друма депонованог у правилне фигуре материјала.

Чл. 3.

Дужан је сваког дана да подноси рапорте надзорном инжињеру о радовима и о стању друмова, да од њега прима упутства и све наредбе на време извршује. Његова је служба искључиво спољна а никако канцелариска (као цртање, прорачунавања и томе подобно).

Чл. 4.

За потребно одсуство или за случај болести мора се обратити писмено Управи грађевинског одељења.

Чл. 5.

Неоправдан изостанак за 24 сата сматраће се као напуштање службе и место ће се као упражњено другим заменити.

II. ПРАВИЛНИК

ЗА ДРУМАРЕ ОПШТИНЕ БЕОГРАДСКЕ

Чл. 1.

Дужност је друмара да стално одржавају чистоћу по друмовима, да стално мање оправке врше сами, а веће уз припомоћ потребног броја раденика — надничара.

Чл. 2.

Друмара је у исто време дужност да одрже на својој деоници стално слободан пролаз и саобраћај.

Они морају лично помагати и отклањати сметње пролазима.

Они упућују пролаз стално на десну страну.

Они забрањују да се баца ђубре и друго поред друма и упућују да се баца на место где треба.

Они упућују пролазнике коњанике куда смеју пролазити.

Одржавају поред друмова јаркове за отицање воде.

Исто тако решетке за отицање воде одржавају исправно.

Чл. 3.

Сваки друмар добиће на потпис (реверсе) потребни алат: будак, пијук, ашов, гвоздену лопату, мотику, два чекића, (мањи и већи), две метле, једна гвоздена колица ручна, један маљ дрвени. За овај ће алат они бити одговорни.

Чл. 4.

Од материјала мора бити довољна количина песка и шљунка депонована у крај друма као и ломљеног камена од кога ће друмари у слободним часовима тупати шљунак.

Чл. 5.

Друмари су одговорни како за алат, тако и за материјал.

Алат мора да се одржава увеку исправном стању. Ако су оправке алата потребне, друмари о томе одмах извештавају надзорника друмара.

Алат ће се чувати у једној кућици под кључем, која се има подићи крај друма на средокраћи сваке деонице, које су ниже одређене.

Чл. 6.

Тако исто има да пазе друмари, да се материјал не растура, већ да се употреби само тамо, где се потреба укаже.

Чл. 7.

Друмари ће бити дужни и морају пазити да засађена дрвета ко год не оштети, а сем тога и да засаде где треба понеко дрво.

Чл. 8.

Друмари су дужни да јављају надзорнику друмова свакодневно сваку неуредност, која би се на друму појавила; да се старају да увек на време врше мале оправке, а да скрећу пажњу надзорнику за потребне веће оправке.

Чл. 9.

Друмари су дужни, да се по упутствима надзорника управљају, да га пристојно поздрави и на сва питања јасно, кратко одговарају.

Чл. 10.

Сваки ће друмар имати књижицу за рапорте, у коју ће било надзорник, било кмет било који општински инжињер бележити дан и час, кад је дотичну деоницу обишао и што год опазио и наредио.

Исто тако дужни су друмари ову књижицу на захтев надзорног инжињера показати, у коју ће он своје примедбе ставити и контролисати надзорника друмара.

Чл. 11.

Ради потребног одсуства мора се друмар јавити надзорнику ако одсуство не прелази пола дана. А за дуже одсуство дужан је поднети писмену молбу Управи грађевинског одељења. Ма колико било одсуство, мораће се на његово место поставити замењеник, а о томе да се надзорни инжињер извести.

Исто тако у случају болести дужан је одмах да извести Управу грађевинског одељења.

За краће време боловања замениће га један од суседних друмара или који извештан раденик, а за дуже мора се на његово место поставити сталан друмар.

Чл. 12.

Ако друмар свој изостанак не јави и не оправда дуже од 24 часа, сматраће се његово место за упражњено и попуниће се другим.

Чл. 13.

Деонице се имају рачунати:

1. Од Лондона до Драгашевићеве градине;
2. Од Драгашевића градине до Мокролушког потока;
3. Од Мокролушког потока до фабрике Ђорића;

4. Од фабрике Ђорића до Чукарице;

5. Од Господарске механе до Цареве Ћуприје;

6. Сарајевска улица;

7. Друм поред Вшетечког;

8. Друм крагујевачки од Славије до моста на М. Лушком потоку;

9. Друм Крагујевачки од моста на М. Лушком потоку до атара;

10. Смедеревски друм од Београдске улице до трошаринске линије;

11. Од трошаринске линије до атара;

12. Гробљанска;

13. Вишњичка;

14. Код Калимегдана;

15. Таковска;

16. Жељезничка станица — Сава;

17. Пут преко топчидерског брда, од чекаонице до рачвања за виноград на брду;

18. Од рачвања до реона топчидерског.

Да се ови правилници општапају у општинским новинама и са истог слога у засебну књижицу у 200 примерака, од којих, да се по један примерак преда надзорнику друмова и друмарима на управљање а тако исто чиновницима грађевинског одељења и свима спољним чиновницима и службеницима општине београдске ради вођења надзора, да ли се надзорник друмова и друмари по овим правилницима управљају при вршењу њихове дужности.

Из седнице суда општине београдске 6. фебруара 1902 г. АБр. 1277.

ЛИСТАК

ИЗ ПЕДАГОШКЕ НАУКЕ

НЕШТО О ОБРАЗОВАЊУ ВОЉЕ

VII

Везивање наставних предмета — концентрација.

Наставни предмети дају нам градиво за васпитавање. Који су то предмети који треба да се узму у народној школи и којима се најпотпуније може утицати на стварање моралног убеђења. Из предходног одељка видели смо да се избор градива наставног треба да управља према ступњима аперцептивног развитка и културно-историског гледишта. У разним добима развитка човечанства развијале су се и разне науке. Утицајем тих наука и свих чинилаца који чине културни живот дошло се до данашњег стања културе — до садашњице живота у коју васпитаник треба да се уведе. Поступни развитак духа рекли смо да захтева поступност и у изучавању културе. Многоструко интересовање, рекли смо треба да је задатак васпитне наставе. Како ће се то сложити? Дух човечији не може све наједанпут примити. То није казан у коме се може сручити све што се за кување спремило. Али дух има способност да оно што кроз чула уђе у њега из спољњег света може лепо да се уреди. Све је то тамо удешено тако да кад се једна представа у свести појави, уз њу се јавља одмах и друга сродна, за овом трећа и тако редом. Из тога се види да је све што се у нашем духу појављује у вези једно с другим. Па ето нам принципа по коме треба да се уређује наставно градиво. Сама унутрашњост нашег духа казује нам то. У осталом, кад се дубље размислимо и погледамо по свету и природи, видећемо да је и цела природа и све друштвено уређење и сви односи који владају како између појединих чланова друштва међу собом, тако и према целини,

и сви односи чланова природне целине како један према другим тако и према целини у потпуној вези и хармонији и да се не могу један од другог одвојити нити једно без другог тачно познати и разумети.

Дакле и психолошка и етичка разматрања казују нам да наставно градиво којим се оће да утиче на васпитаников духовни живот треба да буде у хармоничној и концентричној вези.

Па како да се удеси све то наставно градиво, које је таког обима и таког квалитета?

И овде треба да нам је на уму оно шта се хоће да постигне највишим васпитним смером, па ћемо лако доћи до упута како ће се најодесније груписати наставни предмети васпитне школе.

Ако се хоће, дакле, образовање моралне личности, онда се овде мора узети она група предмета за средиште, око кога ће се кретати избор и везивање наставног градива, која је носилац моралног осећања. То је историска група предмета. Ова историска градива састојала би се из три низа: 1. из религијског градива, 2. из историског, 3 из литералног. Као допуна овом историском градиву служе вештине и језици. Око градива треба да се груписе градива природног сазнавања (прир. науке) и техничке уметности.

Обе ове групе могле би се узети и овако. Прва би обухватала *друштвени животи* а друга *природни животи*.

Овако груписани предмети потпуно би одговарали психолошком груписању дечијег искуства.

Психолошком анализом утврђено је да дечији круг мисли постаје: нешто из искуства а нешто из дружења. Искуство дете тече из ствари из околине а дружење бива у породици са браћом, сестрама, родбином, даље с другарима и т. д.

Дакле на ова два извора треба настава да наставља свој рад. Она има да их допуњава и проширује систематски и по извесном плану, наравно обзирући се на ступње развјатка. Како се може допуњавати и проширавати дечије искуство? Упућивањем на посматрање ствари и особине с другог гледишта, са упућивањем да виде оно што се не могу сама сетити, прављењем експеримената, скупљањем збирака и т. д. Проширавање дечијег круга мисли које оно добија дружењем имало би се изводити дружењем с људима из појезује и историје. Све ово имало би да се обради с погледом на број и форму. На тај начин круг мисли који би се стварао искуством и дружењем могао би овако бити представљен шематички.*)

К Р У Г М И С Л И :

А. искуство	Б. дружење
предмети из околине	људи из околине
природа	човечији живот
сазнање	оданост
умножавање искуства	проширено дружење
природне науке	историјски предмети
Реалистички правац	Хуманистички правац.

VIII

Опште образовање у васпитним школама.

Према овоме могли би сад представити и нацрт изгледа груписаних наставних предмета у народној школи, али то није нужно из горњег прегледа може се видети веза историске групе са групом природних наука. Још није ништа овде поменуто о географији која обухвата изучавање земље као станишта људског. То је намерно изостављено само да се увиди собом како је она баш нужна и шта више не може се друкче ни узети него спона која везује обе групе предмета које служе општем образовању.

*) Др. Рајн. Систем педагогике у прев. Ал. Марића и В. Стојановића.

Географија се јавља као веран пратилац историске наставе, јер су се сви догађаји збивали на извесном земљишту, а како је земља носилац и целокупног природног живота то се не може ни замислити изучавање друштвених одношаја без обзира на природне и друге прилике.

У прву групу предмета који обухватају *друштвени животи* дошли би ови предмети: историја, литература. То би било у неку руку стварно градиво. Као формално градиво треба додати још: уметности и језик. У другој групи оиет разликујемо стварно од формалног градива. У стварно градиво долази географија која, као што рекосмо спаја обе групе као спона и природне науке. У формално градиво математика.

IX

Обрада наставног градива.

Један од најважнијих а уједно и један од најтежих послова васпитачких јесте обрада наставног градива. Може наставник знати циљ наставе, може побрати градиво, може расподати и с капиталним знањем па ипак ако не уме да подеси васпитачки рад тако како ће деца моћи оно што им се предаје и да усвоје, никакве вредности неће имати тај његов рад.

Фраза, која је постала данас банална да сваки учитељ има свој метод не одговара ниуколико стварности с педагошког гледишта. Постоје закони психичког развјатка по којима се сваки васпитач мора управљати, управо ако се на њих не ослања не може имати стварна успеха. Па онда какав је то метод који сваки учитељ за се може имати? Метод, дакле, по коме васпитач управља своју радњу важи у опште за свакога који познаје законе духовног развјатка, који удешава своју радњу да одговара начелима дидактичким и који има на уму циљ који се мисли васпитањем постићи. Ко тако не ради није никакав методичарни педагог.

Често се чује у животу данас и ова фраза: најбољи је онај метод, којим се најбрже долази до циља т. ј. којим се ученик може обогатити знањем. Али каквим знањем? Да ли се оно градиво, које ученик добије, може сматрати као знање, које није својина унутрашњости његове, које није производ психичких процеса којим се стварају убеђење и поступање — воља? Знање које није на овај начин постало мртва је гомила која је наметнута ученику и коју он врло непријатно подноси и с тога му је од врло мале трајашности а ни од какве користи.

Да би одговорили на ово питање како треба да се врши обрада наставног градива нужно је да се позабавимо мало анализом оних духовних радњи које чине духовни живот и које прибављају умне тековине.

Умне тековине добивају се: 1, *прикупањем знања* помоћу опажања и разликовање — течење искуства; 2, *логичким уређивањем* — тога искуства, помоћу поређења, сличавања, уопштавања — чиме се долази до систематског знања и до сазнавања општих закона; 3, *ушврђивањем и одржавањем знања* помоћу памћења, од чега зависи богатство знања или умни капитал; 4, *научним испрживањем непознатих истина* помоћу експеримента рефлексije, чим се открива оно што је непознато а оверава и потврђује оно што је сумњиво и недоказано и 5, *употребом или применом стеченог знања* помоћу вежбања и озбиљног рада: на тај начин знање постаје практично и корисно.

То су правци нашега духовног развјатка. Циљ је дакле нашем духовном животу да помоћу ових радња дође до утврђених и јасних појмова које ће примењивати и по којима ће се управљати у своме раду. Све градиво које нам треба

за развјатк и богаћење нашег духовног живота налази се у наукама, које смо раније изнели. У свима овим наукама обухваћени су појмови који су потребни за образовање интелекта.

Ово су најважније радње за развијање интелекта: развијање свести и само—свести, развијање пажње, опажања и усвајање (перцепције и аперцепције) развијање асоцијације и репродукције представа, развијање памћења, развијање логичког мишљења, потпуно сазнавање истина и облика искуства, апстракција, генерализација и развијање уобразиље.

Нама није циљ, нити има овде довољно простора у овој расправи, да износимо како се врше и развијају ове радње, али што је најглавније овде ћемо да поменемо да су ове радње у тесној вези једна с другом и да се процес једне радње не може прескочити нити одвојити већ је то све наслоњено једно на друго. Као год што човек не може ускочити у салу какве двоспратне куће на горњи бој док предходно не прође кроз сва врата и не узиће уза све степенице и не прође кроза све ходнике, који одводе у салу горњег боја тако исто и у духу не може никакав појам бити својина духовног живота учениковог нити ући у духовно поље свести, док није прошао кроз све фазе и процесе духовних радња које образују разум.

Елементи духовног живота јесу представе. Од представа се комбинују појмови. Основно мишљење је поимање, расуђивање и суђење, више или теже мишљење је индукција и дедукција, које се оснивају на апстракцији и генерализацији појмова.

За обраду наставног градива наставнику је веома нужно познати ове две духовне радње аперцепцију и апстрактацију, јер се на њима оснива поглавито цео методски рад.

Кад се свест обрати више једној представи него другој онда се каже да је *пажња* управљена на ту преставу. Пажња може бити случајна и намерна. За наставу је важно да се код ученика развија што јаче намерна пажња и да се пробуди што јача жеља или интерес за сазнањем онога што се пази. Да би могла нека представа да уђе у тако звано поље свести т. ј. да буде јасна нужно је дакле да се пажња управи на ту представу, да се сконцентрује око ње. Тај процес улажења представе у видно поље свести зове се *перцепција*, а улажење представе у најјаснију тачку свести зове се *аперцепција*. Ово су фигуративни изрази који су усвојени у Психологији али под њима не треба разумети френолошка места и истинске тачке већ се овим хоће да каже како представа кад је јасна бива примљена, а кад је тачна и усвојена. Унутрашња радња перцепције и аперцепције иде од прилике овако: прво се јавља надражај и осећај, па онда представа и перцепција (примање). Тако је дакле представа дошла у зграду духовног круга; затим долази аперцепција т. ј. усвајање и поклапање или сљубљивање ове представе са другом сродном, најзад долази реакција воље и извршење покрета. Све се то сврши за $\frac{1}{8}$ до $\frac{1}{5}$ секунде по Вупту. Ако је надражај јачи потребује краће време.

Аперцепција иде брже ако је утисак јак и прост, ако долази само од једног чула, ако је јак интерес за њега, ако се да сигнал о његову доласку, ако је представа колико толико позната и ако нема при том реакције воље. Аперцепција је дакле врло важна радња јер се помоћу ње присвајају нове представе и утврђују се међу сродне старе представе тако да оне постају стална својина духа. Да нема ове радње у духу не би могло бити ни учења јер се не би могло ништа ново примити.

Апстракција је таква духовна радња по којој на основу сличавања и разликовања неких

представа одвајају карактерне особине и знаци за творење појмова. Ту имамо два ступња: нижи и виши. Нижи ступањ је издвајање или одлучивање појединих елемената од других чулних представа као: одвајање представе о некој особини од представа о разним предметима и пр. зеленило боје и т. д. Виши ступањ — употреба речи, слова, цифара, у опште знакова место ствари и конкретних појмова. Реч је с почетка везана са стварју а после се одваја и посматра сама за себе (граматички), тако исто бројеви, поједине мисли и т. д.

На основу апстракције врши се генерализација појмова т.ј. уопштавање. Из многих сличних представа које су апстраковане уопштавају се појмови, из многих примера састављају се правила, принципи, закони и т. д.

Да се вратимо назад. Дакле за добијање знања основе или елементи су представе. Да би оне могле послужити здравом и правилном духовном раду треба да су *јасне и разговетне*. Како се може доћи до јасних и разговетних представа? Да би се могло доћи до јасних и разговетних представа треба прво да је *здрав, телесни и духовни* строј, а друго да је *примљивост* или *диспозиција здрава и нормална*, даље да има у *духу нашем већ нешто што је слично или истовешно с оним што с поља долази*. Као год што је за постанак осећаја нужно да се утисци понављају тако је и за постанак представе нужно поред пажње свестрано опажање и проматрање, на основу груписања осећаја око дотичног предмета, који је имао нечег сличног са ранијом представом о каквој другој ствари. Дакле помоћу аперцепције — долазимо до чистих и јасних представа.

Према томе да би смо дошли до јасних нових представа, које ће се аперциповати нужно је дакле извесна *примена духа*. За апстракције је пак нужно *поређење представа једне с другом, везивање старих са новим, издвајање на основу бићних знакова и груписање у целину*. Ове околности треба да имамо на уму при размислима о обради наставног градива и стварању убеђења и воље. Ова факта сама собом нам кажу да се при предавању наставног градива мора имати на уму строго овај процес духовни. То је пут којим се долази до знања.

На тај начин да би се правилно вршио процес аперцепције у духу васпитаниковим неопходно је нужно да се припреми дух његов за усвајање нових представа тиме што ће се износити предавања концептни предмети и изазивати представе које већ постоје у духу или које су сличне са новим представама. Те тако задобивене нове представе имају да се згодним начином сразне и вежу са постојећим представама, да се из битних знакова који се налазе и код једних и код других заједно, створе појмови и оно што је од општег значаја. Најзад последњи део у овом раду био би примењивање ових овако добијених појмова на живот, кретање и управљање, подвођење својих одлука под принципе који су на тај начин стечени.

Тај рад педагошким језиком зове се обрада наставног градива. То је сав метод и сва моћ учитељева. Одбаците му то ви сте га скренули с пута. Другим начином може се доћи до знања — али то неће бити својина ученикова. На овај начин, који смо описали задобивено знање, дакле путем чисто психичког процеса не само што ће бити темељно и квалитативно боље већ бити још и *активно*, јер ће га васпитаник *оживљавати* тиме што ће га примењивати и стављати у службу моралне воље.

Овај метод обраде наставног градива изгледа као нека формална скала или шаблон, али то у ствари није шаблон. Шаблон је оно што се намеће, у шта се укаљувава рад и мисао. Међу тим овде је природни пут постајања представа и творења појмова употребљен у служби васпитне науке за добијање знања. Ти ступњи којима се формулишу постанак и обрада наставног градива назвати су *формални ступњеве*.

Ми ћемо се овде мало задржати на подели тих ступњева у дидактици.

У главном свако предавање наставног градива треба да прође кроз ове психичке процесе: аперцепцију, апстракцију и функцију. *Дерифелд и Вилет* тако и деле формалне ступњеве у настави називајући први ступањ *очигледношћу*, а она се дели на увод и опажање, други ступањ: *мишљењем*, које се дели на поређење и везивање и трећи ступањ *применом* учење.

По *Хербарту* и *Цилеру* свако предавање мора проћи кроз 4. ступња: *јасности* (анализа и синтеза) *асоцијацију*, *систем метод* (функцију).

Рајн дели наставу на 5 ступњева: *припрему* (анализу), *предавање* (синтезу), *везивање* (асоцијацију), *преглед* (систем) и *примену* (функцију.)

Ну свака од ових деоба у главном има ова 3 обележја: аперцепцију, која се оснива на очигледности, апстракцију и генерализацију на којима се оснива мишљење и функцију, која се огледа у примени.

Ми ћемо усвојити Рајнову поделу и објаснити како треба од прилике да се изведе једно предавање по формалним ступњевима.

Пре сваког предавања нужно је да наставник има пред собом јасно истакнут циљ који жели предавањем постићи. Ово истицање циља у главном може бити на два начина: или ће наставник отворено казати ученицима: данас ћемо то и то имати да научимо или ће ученици имати сами да пронађу циљ вештим радом учитељевим. Овај други начин, где год је могуће боље употребљавати, јер се о њему огледа најбоље принцип *саморадње*. Ово истицање циља узимао је Хербарт као засебан ступањ у настави. Ну то се не може узимати као ступањ јер нема ни једног психичког процеса који би *нарочито* проводио ову радњу наставну.

1. *Припрема* (анализа). Напред је казано да свака нова представа треба да има у духу већ нешто слично, што ће излазити на сусрет ономе што долази. Свако ново предавање треба да се ослања на стару лекцију. Ну не само то, свако ново знање које се даје деци треба да се оснива на дечјем искуству, које је раније заузело места у духу. Тога ради треба пре сваког предавања децу испитати да кажу шта сама знају о грађи која им се даје.

2. *Предавање*. После анализе дечјег знања долази давање живота. По себи се разуме да је овде најглавније да све нове представе треба деци да буду што је могуће јасније. Тога ради учитељ треба у припреми да изнесе и прибави што више средстава и конкретних предмета, те да му буде настава очигледнија. Даље, да излагање наставног градива буде по извесном реду, да буде методски, да буде подељено у одељке, и у што занимљивијем облику да има што многобројних интереса а и да утиче на што више праваца дух развојка.

3. *Везивање*. Пошто је изложена нова наставна грађа треба је спајати са оним што већ постоји у духу дечјем, треба везивати нове представе са старим, поредећи их и т. д. Ово поређење и одлучивање представа треба опет да се

изводи по извесном реду од прилике онако, како се и предавало, јер иначе се може произвести збрка у духу дечјем. Упоређивањем, сличавањем и разликовањем доћи ће се до уопштавања и резултата, који ће нам помоћи систематизовању знања.

4. *Преглед*. Из општих знакова који су карактеристични за поједине представе, долази се до укупне представе или резултата о изложеној наставној грађи. Ако је предавање из Познав. природе, на овом ступњу ће деца изводити помоћу учитељевом: класе, редове и родове, у које долази која јединка и увршаваће је у исту. Ако је предавање из Хр. Науке, Историје и т. д. онда се на овом ступњу изводе поуке, правила, закони и т. д. На послетку долази:

5. *Примена*. Ово је завршетак предавања. То је практични правац развијања васпитаниковог. Све оно што се излагало у дотичној наставној јединици треба да се примени и потврди на живот. Овде убеђење треба да пређе у вољу. То је најважнији ступањ у наставном раду и од највеће је вредности у васпитању, јер се по поступању васпитаникову цени његово васпитање и морални карактер. (Свршиће се)

О Б Ј А В А

Послови у општини београдској по свима одељењима општинске управе тако су се умножили и разгранали да за свршавање истих, потребно је извесно време рада без икаквог прекида.

Па да би општинска управа с једне стране оправдала поверење, и довела своје текуће послове, да се свакодневно свршавају, а с друге стране, помогла публици, да по својим молбама и тражењима дође до свога права и задовољења, потребно је да све чиновништво општинско буде на раду после подне од 2—5 у својим канцеларијама поштеђено од стране публике, а у самом интересу исте, па стога суд општине града Београда

Објављује:

да ће се од данас па до даље наредбе по свима одељењима општинске управе примати публика само пре подне, а за хитне послове у суду општинском дежурати по један од кметова од 2—5 часова по подне свакодневно за пријем публике и свршавања најхитнијих послова.

Ова се објава доставља ради знања грађанству општине београдске.

Од стране Суда општине града Београда Абр. 1136, 3. Фебруара 1902 год.

Грађанству Београдском

Познато је грађанима, да постоји друштво за подизање храма Св. Саве, коме је председник Његово Високопреосвештенство архиепископ београдски и Митрополит Српски Господин Инокентије.

Да би се остварила узвишена циљ овога друштва суд општине београдске овим чини апел на београдске грађане, да помогну томе, заузимајући се својски да се путем обавештења образују по варошким одељцима пододбори за прикупљање прилога за ову свету и опште народну задужбину.

Од суда општине београдске 23. Јануара 1902 г. АБр. 662. Београд.

УРЕДНИШТВО И АДМИНИСТРАЦИЈА ЈЕ У ЗДАЊУ ОПШТИНСКОГ СУДА